

Glasba

Koncert „Glasbene Matice“ dne 8. januarja je podal razen Mokranjčevih narodnih vseskozi češke skladbe. Dobro znani imeni Zděnka Fibicha in Antona Dvořáka sta se vrstili z novima imenoma Bogumila Vendlerja in Vitěslava Nováka. Novák se je oglasil to pot prvič na slovenskem koncertnem odru, to pa z mahovitim uspehom, zasijalo je njegovo ime ob prelestni baladi op. 23. „Nesrečna vojna“, zloženi za mešan zbor in orkester. Realističnost Novákovega izražanja in slikanja kaže Nováka kot temperamentnega duha, hkratu kot virtuoznega orkestratorja, ki je ustvaril v svoji baladi delo čudovito krasnih potez, muziko, ki oživilja, ker vnema in uzadovoljuje. Blesteči uspeh Novákovke balade je zasenčil to pot samega Dvořáka, od katerega se je proizvajala njegova zadnja zborovska skladba „Slavnostni spev“, prigodna skladba za mešan zbor in orkester, op. 114., zložena v proslavo prijatelja dr. Theuererja v ljubkem, na milobo klasikov spominjajočem slogu. Druga točka Dvořákovke provenience „Rondo“ za violončelo ob spremljajočem orkestru, op. 94., je zanimala kot vmesna orkestralna točka, s katero si je pridobil solist g. J. Kraus za svojo vsekakor dobro in marljivo igro mnogo prijaznega odobravanja. Bogumila Vendlerja moški zbor „Zvesta ljubica“ nima toliko muzikalne kakor tehniške vrednosti. Priučena z odlično vestnostjo je uzadovoljevala koncertna ta točka po preciznosti, s katero jo je proizvedel zbor. „Pomladna romanca“ Zděnka Fibicha je vzeta iz starejšega repertoarja „Glasbene Matice“; budila je s svojo živahno in čvrsto melodiko, ki diči k veličastni mogočnosti se stopnjujočo skladbo, spomine na lepo epizodo Matičnih dunajskih koncertov, v katerih spored je bila uvrščena. „Srbsko-makedonske narodne pesmi iz Ohrida“ so nam nov venec ritmiški in melodiški markantnih cvetov narodnega blaga, ki jih je znal St. Sl. Mokranjac uporabiti mojstrski v svoje po eleganci in svežem konceptu se odlikujoče zborovne skladbe.

Proizvajanje koncerta je bilo vseskozi neoporečno, saj je nastopil „Glasbene Matice“ zbor in vodil ga je mojster Hubad, dva činitelja, katerih renomé in vestnost osigurata uspeh. Kot solista sta nastopila gospodična Mira Dev, ki si je s svojim milim, jasno — čistim petjem utrdila dobro svoje ime kot zanesljiva in simpatična pevka, in pa operni pevec gospod Julij Betetto, basist mogočnega in blagodonečega glasu.

Dr. V. Foerster.

Gledišče

Slovensko gledišče. A. Drama. „Martin Krpan“, izvirna dramska pri-povedka v 5 dejanjih s petjem, godbo in plesom, po narodnih pravljicah in pripovedkah spisal Ignotus.

Pisatelj „Neznanec“ se je hitro izpremenil v znanca! Jaz sem se čudil, kako je mogel kdo, ki je videl „Martina Krpana“ uprizorjenega, sploh še dvomiti o avtorju. Gospod Govekar ima navado, da odpre vse registre pri orglah — to smo opazili pri prejšnjih njegovih dramah, tega načela se je držal tudi pri „Martinu

Krpanu". To je značilno zanj; a da dela tako, mu spričo naših razmer niti zameriti ne moremo! Na ta način doseže pisatelj, da ugaja vsakemu nekaj, da se ne vrača nihče popolnoma nezadovoljen iz gledišča, z drugimi besedami: da ima igra uspeh. Da pa so zapele v „Martinu Krpanu“ tudi piščali, ki jih pri Govekarjevih dramah doslej nismo bili navajeni, priznavamo radi ter označujemo to drage volje kot napredek!

V umetniškem oziru se občuti seveda kot nedostatek, da pogrešamo v „Martinu Krpanu“ enotnega tona, zlasti ako pomislimo, da je hotel g. Govekar napisati to pot dramo višje vrste. V prvem dejanju se mu je ta namen lepo posrečil, manj pa v ostalih. Neko disonanco provzroča, ki je neprijetna, da so nekateri prizori pisani, rekli bi, v drugačnem žanru nego drugi, in zdi se, kakor bi bili različni prizori dozoreli pisatelju pod vplivom različnih vzorov. Gospod pisatelj se tega morda niti zavedal ni, in Bog ne daj, da bi nas kdo tako razumel, kakor da bi igra ne bila izvirna! Vsebina igre je razen tistega neznatnega, kar je prišlo od Levstika vanjo, popolnoma originalna in se tiče gorenja opazka le načina, kako je gospod Govekar samo ob sebi originalno snov obdelal. Da, v nečem bi si bil želel jaz celo manj originalnosti; jaz bi si želel, da bi bil spraval g. Govekar na oder Levstikovega Krpana, in odkritosrčno obžalujem, da tega ni storil. Martin Krpan ne bi smel po moji misli nikdar priti v Ježeve manire! Levstikov Krpan je sin onega bistrornega, dovtipnega naroda, čigar sin je bil Levstik, ki ga je ustvaril, sam. S takim Krpanom bi se dalo na cesarskem dvoru navzlic njegovi preproščini vse drugače govoriti, nego se govori zdaj, in če bi bil g. Govekar uporabljal Levstikov fini humor, bi bilo tudi zadnje dejanje lahko na oni znatni višini, do katere se je v prvem popel; tako pa zija med obema — velik prepad.

Trditev, da je Martin Krpan simbolistiška drama, je treba umevati pač „cum grano salis“. Je simbolistiška in ni! Radi priznavamo to lastnost prvemu dejanju. Seveda bi učinkovalo tudi prvo dejanje vse intenzivneje, ako bi bil koncentriral pisatelj satiro in persiflažo na gotove stvari, tako pa človek večkrat ne ve, kam meri in kaj namerava.

Mnogi domisleki v igri so jako dobri, nekatere stvari pa se zde meni absurdne. Martin Krpan — kralj! Zakaj ni g. Govekar sledil raje Levstiku? Saj ni že Levstikov Krpan nič drugega nego simbol našega naroda, ki se ga radi spomnijo, kadar jim je treba njegove moči, kadar pa se mu treba izkazati hvaležnega, iščejo vse mogočih pretvez!

V tehničnem oziru se igri ne da kdovekaj prerekati. Pozna se ji, da jo je pisal več dramatik. Le zadnje dejanje bi se moralo predelati. Tu je na odru toliko oseb, ki ne vedo kaj početi, da je gledalcu prav mučno, tem bolj, če igralci niso toliko zavzeti za stvar, da bi zatrli dolgočasje, ki se jim čita na obrazu.

Uprizoril se je „Martin Krpan“ doslej trikrat, in sicer dne 6., 7. in 15. jan. Vselej je bilo gledišče natlačeno polno.

Dva lepa večera, ki nam ostaneta trajno v prijetnem spominu, imamo zahvaliti gostovanju gospoda Andrije Fijana, ravnatelja deželnega gledišča v Zagrebu. G. Fijan je nastopil dne 19. januarja v vlogi „Hamleta“, dne 21. januarja pa v Otona Ernesta drami „Učitelj Lanovec“ kot Jan Fleming. Gosp. Andrija Fijan je velenadarjen igralec, ki razpolaga z izredno množino umetniških sredstev, s katerimi razgrinja pred gledalcem svojo dušo, svoje čuvstvovanje. Njegove kretnje, njegove geste, modulacija njegovega glasu, s kako finim čutom je poudarjeno vse, kaka plemenitost je v vsej njegovi igri! Veliko smo že videli Hamletov, a tako po-

polnega še ne! Ves dušni proces svojega junaka nam je predočil gospod Fijan z nenavadno plastiko in z neodoljivo silo nam je posegal v srca, pretresal nas in nas omamljal! Nič manjši ni bil gospod Fijan v vlogi Fleminga. Hvaležni smo mu za izredni umetniški užitek, ki nam ga je naklonil ta dva večera, in od srca želimo, da bi ga kmalu zopet videli na našem odru!

Razen navedenih predstav smo imeli zadnji čas še sledeče: Dne 26. decembra l. l. so predstavljali popoldne „Pepelko“, zvečer pa „Rokovnjače“, a „Pot okoli zemlje v 80 dneh“ so uprizorili dne 30. decembra l. l. in pa dne 1. in 6. januarja t. l., in sicer zadnji dan kot popoldansko predstavo.

B. Opera. Na Novega leta dan popoldne so peli šestič „Dijaka prosjaka“, dne 3. januarja tretjič „Onegina“, a dne 10., 17. in 24. januarja kot noviteto slavnoznano Thomasovo „Mignon“.

Oceno te opere prinašamo iz drugega peresa neposredno za tem poročilom
Dr. Fr. Zbašnik.

Mignon. Opera v 3 dejanjih Ambroisa Thomasa.

Zapela je sedaj tudi na našem odru mala Mignon, to nežno dekliško čudo, katero je podal svetu Goethe v toli ljubki in značilni obliki, da ostane nje osebnost neizbrisna v spominu vsakemu, kdor je Mignonino pripoved čital ali je o njej vsaj slišal. Thomas pa je znal vdihniti tej melodični duši muziko, spravil jo je na oder, ž njo pa sebe v vrsto znanih skladateljev, v katerih vrsti se vzdržuje, odkar so leta 1866. prvič peli Mignon v Parizu. Ni dvoma, da se ohrani Thomas z Mignonó, dočim mu ni bilo enake sreče drugim njegovim operam, v slavi še poznejše dobe hitro se vrstečega razvoja glasbe, saj je v Mignonini glasbi plemenitost in topla glasbena čuvstvenost. Thomas spada že med zgodovinske skladatelje (rojen 1811. v Metzu, umrl 1896. v Parizu), oblika njegovega dela je antikvirana, je iz dobe romantikov. Vendar je bil Thomas v vrsti romantikov prvak vodilnega pomena; to kaže že njemu lastni način spretnega karakterizovanja posameznih osebnosti, ki oživlja delo in ki daje še danes Thomasu pozornosti vredno prednost. Z romantiki ima Thomas skupno bujno cvetočo in blagoglasno melodiko, ki jo plemeniti želja, buditi besedilu primerno poetiško razpoloženje. Ne manjka mu dobrosrčnega humorja, najodličnejši pa je, ko ubere tone globoke sentimentalnosti, s katerimi je znal napojiti pesmi Mignone same in izmed katerih ostanejo pesmi, kakor domotožna: „Poznaš li deželo, kjer oranže cveto“, ali sanjava pesem „Lastavicam“ prave klasiške vrednosti, ki so pisane s krvjo gorko in resnično čutečega, od bolesti razvnetega srca.

Predstava Mignone je bila skrbna, saj ima slovenska opera ravno letošnjo sezono vrsto solistov, s katerimi se more ponášati, da so ne le glasovno, marveč tudi muzikalno odlične moči, kakor pred vsem gospo Skalovo (Mignon), gospode Ouřednička (Lothario), Orželskega (Wilhelm Meister) in Peršla (Jarno). Prav dobro so se jim pridružili v manjših vlogah gdč. Klemens (Filina) in gospodje Lebeda (Laertes) in Betetto (Friedrich).

Dr. V. Foerster.

Nova hrvaška opereta. Skladatelj g. F. S. Vilhar je uglasbil novo opereto „Obitelj Klafsatić“, za katero sta spisala libreto gg. Grand in Budalić. Glasbeniki hvalijo to skladbo kot najboljšo muzikalno delo našega rojaka.

„Letoviščniki“, tako se imenuje nova drama Maksima Gorkega, ki se uprizori najprej v gledišču Solovceva v Peterburgu. Dejanje se vrši na letovišču nedaleč od ene izmed ruskih stolic.

Rad. P-n.

Stanislav Przibyszewsky, znani dramaturg in vodja poljskih dekadentov, je spisal novo dramo pod naslovom „Srebrna poroka“.

Rad. P-n.